

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-07-31

Vår referens

Åsa Janlöv

Utredare

asa.janlov@malmö.se

Remiss Justitiedepartementet - Ett höjt bidrag vid återvandring STK-2025-716

Sammanfattning

Malmö stad har mottagit remiss avseende promemorian Ett höjt bidrag vid återvandring. Regeringen vill stimulera och öka den frivilliga återvandringen från Sverige. Återvandringsbidraget föreslås därför höjas från 10 000 kr till 350 000 kr för vuxna.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har lämnat yttrande och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har yttrat sig via delegation. Förskolenämnden och grundskolenämnden har avstått från att yttra sig.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Justitiedepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss Justitiedepartementet - Ett höjt bidrag vid återvandring
- Ett höjt bidrag vid återvandring
- Förslag till yttrande KSAU 250811 Remiss Justitiedepartementet - Ett höjt bidrag vid återvandring
- Arbetsmarknads- och socialnämndens beslut 250619 § 213 med reservation (M) och (SD)
- Remissvar arbetsmarknads- och socialnämnden
- Beslut Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 250623
- Remissvar Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

- G-Tjänsteskrivelse KSAU 250811 Remiss Justitiedepartementet - Ett höjt bidrag vid återvandring

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-08-11

Kommunstyrelsen 2025-08-20

Beslutet skickas till

Justitiedepartementet

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Förskolenämnden

Grundskolenämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Stadskontoret, Intern ledning och stöd

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Bakgrund och sammanfattning av förslagen

Betänkandet Stöd till invandrares utvandring (SOU 2024:53)

Regeringen beslutade den 26 oktober 2023 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av incitamenten för frivillig återvandring. Syftet med uppdraget var att analysera hur frivillig utvandring för personer med invandrarbakgrund kan stimuleras och öka.

I sitt betänkande Stöd till invandrares utvandring (SOU 2024:53) konstaterar utredaren att större höjningar av det nuvarande återvandringsbidraget bör undvikas eftersom de bedöms innebära betydande risker. Utredaren gör bedömningen att den potentiella nyttan inte är tillräckligt stor för att motivera dessa risker.

Regeringen gör dock en annan bedömning och anser att det finns möjlighet att utforma åtgärder för att stimulera frivillig återvandring på ett sätt som minskar risken för samhällssplittring.

En ny förordning om återvandringsbidrag för vissa utlänningar

Malmö stad har fått möjlighet att lämna synpunkter på promemorian ”Ett höjt bidrag vid återvandring” som tagits fram på Justitiedepartementet. I promemorian lämnas förslag att Migrationsverket ska få bevilja ett statligt bidrag till vissa utlänningar som vill lämna Sverige och bosätta sig permanent i sitt tidigare hemland eller i ett annat land.

Förslaget är att de som omfattas av återvandringsbidrag främst ska vara de som har uppehållstillstånd som skyddsbehövande och deras familjemedlemmar. För att minska risken för att fler söker sig till Sverige krävs att personen har haft uppehållstillstånd sedan den 12 september 2024 eller tidigare. Återvandringsbidrag får inte lämnas för

bosättning i ett EU/EES-land. Det får bara beviljas en gång och kan inte ges till den som har skulder hos Kronofogden. Bidraget kan inte ges till den som är misstänkt för brott och för den som har dömts till fängelse kan bidrag inte lämnas förrän straffet har avtjänats.

Vuxna ska kunna beviljas 350 000 kr och barn 25 000 kr. Makar och sambos kan få högst 500 000 kr tillsammans, och en familj högst 600 000 kr. Bidraget ska betalas ut i tre steg.

Justitiedepartementet menar att förslaget till regelverk har anpassats till en väsentligt ökad risk för fusk och missbruk samt felaktiga utbetalningar. Mottagaren av återvändningsbidraget blir återbetalningsskyldig bland annat om denne har lämnat oriktiga uppgifter eller bosätter sig på nytt i Sverige. Om det finns särskilda skäl får Migrationsverket avstå från att begära återbetalning. Ett sådant skäl kan vara att mottagaren, under den tid då uppehållstillstånd fortfarande gäller, har skäl att återvända till Sverige till följd av ett nyuppkommet skyddsbehov.

Ekonomiska konsekvenser för kommuner

Promemorian framhåller möjligheten att ett ökat antal återvandrande personer skulle kunna innebära minskade kostnader för kommunerna om dessa personer försörjs av kommunerna. Dock går det inte att styra vem som återvandrar, så det kan lika väl vara personer som arbetar eller har gått i pension. I promemorian bedömer Justitiedepartementet att det är rimligt att anta att de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna är positiva men relativt marginella, men landar slutligen i att förslagen inte bedöms leda till ökade kostnader för kommunerna.

Konsekvenser för enskilda och integrationen

I betänkandet Stöd till invandrares utvandring bedömde utredaren att ett kraftigt höjt återvändningsbidrag skulle kunna skada integrationen, eftersom det kan uppfattas som ett budskap till målgruppen om att den inte är önskad i Sverige.

Det framhålls i promemorian att återvandring är helt frivilligt och att målet med integrationspolitiken är att den som beviljas uppehållstillstånd ska integreras. Samtidigt lyfts behovet av att motverka ett växande utanförskap i samhället.

Justitiedepartementet anger att det är svårt att på förhand bedöma vilka personer som kommer att ansöka om återvändningsbidrag. Det kan handla både om individer som lever i utanförskap till följd av bristande egenförsörjning eller språkkunskaper och även om personer som är väletablerade i det svenska samhället. Argumentationen är att återvändningsbidraget kan skapa möjligheter till en nystart i livet och därmed bidra till att minska antalet personer som lever i utanförskap i Sverige.

Man lyfter också att återvandringsbidraget kan medföra negativa konsekvenser för enskilda, bland annat genom att öka risken för påtryckningar inom familjer där inte alla medlemmar önskar återvändra. Detta kan påverka jämställdheten negativt och innebära att barn i högre utsträckning lämnar Sverige mot sin vilja. Man menar att Migrationsverket har möjlighet beakta den enskilda situationen vid sin bedömning och vid alla åtgärder som rör barn ska barnets bästa beaktas i enlighet med barnkonventionen. Man landar sammantaget i att ett höjt återvandringsbidrag få både positiva och negativa effekter för integrationen. Eftersom konsekvenserna är svårbedömda anser man att reformens effekter bör följas upp och analyseras fortlöpande.

Remissinstansernas synpunkter

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Arbetsmarknads- och socialnämnden ifrågasätter om förslaget att öka återvandringsbidraget kan förväntas bidra till förbättrad integration eller minska utanförskapet i Sverige. Detta eftersom den årliga återvandringen skulle kunna förväntas öka med 700 personer per år, vilket är mindre än en promille av målgruppen.

Vidare lyfter nämnden risken för påverkan på välfärdens kompetensförsörjning: med hänvisning till SKR:s Välfärdens kompetensförsörjning (2023–2033) pekar de på att redan i dag råder brist på personal inom äldreomsorg samt hälso- och sjukvård och att en kraftig höjning av återvandringsbidraget riskerar att ytterligare försvåra personalförsörjningen. Arbetsmarknads- och socialnämnden uttrycker även stark oro över bristen på ett tydligt barnperspektiv: det saknas redovisning av hur barns bästa ska beaktas vid återvandringsbeslut och vilka konsekvenser återvandring kan medföra för barn i återvandrande familjer. Slutligen lyfter de att utredningen inte uppmärksammar jämställdhetsaspekter, där risken för påverkan eller påtryckningar inom familjer vid återvandring inte hanteras.

Reservation från (M) och (SD).

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden genom delegationsbeslut menar att utredningen presenterar en balanserad bild av möjligheter och utmaningar med ett höjt bidrag vid återvandring. Nämnden anser dock att utredningen har ett bristande barnperspektiv. Det framgår inte tydligt vilka konsekvenser som återvandringsbidraget kan få för barn i familjer där föräldrarna önskar återvändra, och utredningen presenterar ingen modell för hur Migrationsverket konkret ska tillämpa principen om barnets bästa i prövningen av ansökningar. Nämnden genom delegat framhåller också att det saknas en analys av vilka konsekvenser återvandringsbidraget kan få för jämställdheten. Eftersom det kan finnas en risk för olika typer av påtryckningar inom familjer är det angeläget att dessa aspekter beaktas. Nämnden menar slutligen att stöd

till invandrares utvandring skulle kunna skada integrationen genom att skicka en signal till bidragets målgrupp att den är oönskad i Sverige.

Stadskontorets bedömning

I likhet med vad som framförs i betänkandet Stöd till invandrares utvandring bedömer stadskontoret att det är relativt få personer som omfattas av de föreslagna reformerna, varför konsekvenserna för kommunen blir ringa.

Eftersom ökningen av användningen av återvandringsbidraget förväntas uppgå till mindre än en promille av målgruppen, motsvarande cirka 700 personer per år, bedömer stadskontoret att förslaget inte kan anses uppfylla utredningens uppdrag att analysera hur invandrares frivilliga utvandring kraftigt kan stimuleras och öka.

Stadskontoret delar nämndernas bedömning att promemorian har brister ur både barnperspektivet och jämställdhetsperspektivet. Vidare delar stadskontoret uppfattningen att förslagen om stöd till invandrares utvandring riskerar att skada integrationen, genom att de kan uppfattas som en signal till målgruppen att den inte är önskad i Sverige. Detta kan i sin tur försämra förutsättningarna för kompetensförsörjningen inom välfärdssektorn, vilket arbetsmarknads- och socialnämnden lyfter i sitt yttrande.

Mot bakgrund av dessa överväganden, samt nämndernas remissvar, har stadskontoret upprättat ett förslag till yttrande. Förslaget är att kommunstyrelsen godkänner yttrandet och skickar det till Justitiedepartementet.

Ansvariga

Martin Ljungberg Nämndsekreterare

Jonas Rosenkvist Avdelningschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör